

Nijkerk *Natuurlijk*

Kwartaalblad voor leden en donateurs van IVN Nijkerk Nummer 2 - 2021

Lente

ivn natuur
educatie
Nijkerk

**Instituut voor natuureducatie
Afdeling Nijkerk**

Postbus 1082, 3860 BB Nijkerk

Bestuur

Voorzitter (ad interim)	Ellie Kroon	06-13 07 63 39 voorzitter@ivn-nijkerk.nl
Secretaris	Rien Loman	033-246 18 54 secretaris@ivn-nijkerk.nl
Penningmeester	Jos Noppen	06-54 65 48 22 penningmeester@ivn-nijkerk.nl
Bestuurslid	Ruud Verhoef	06-50 74 38 18 kraam@ivn-nijkerk.nl
	Maarten Oosterkamp	06-28 84 94 40

Colofon

Nijkerk Natuurlijk is een uitgave van IVN-afdeling Nijkerk. Kopij en reacties kunt u uiterlijk tot 18 mei 2021 sturen naar Janny Bosma, nn@ivn-nijkerk.nl; tel. 033 - 257 12 49 (tekst zo mogelijk in Word aanleveren en **afbeeldingen los** bijleveren als JPG of TIFF).

Redactie:

Egbert Woudenberg (coördinator)
Hilda Blom
Janny Bosma

Lay-out en productie:

Renea Grafisch, Nijkerk

Bezorging:

Bertine van den Berg
Hilda Blom
Tiny Meersma
Robin Nellestein
Marion Petrie
Anita de Raad
Jaap Schaap
Marinus van Tol
Bep Vink
Wil van Winkoop
Dinie Vos

Foto op de voorkant:

Huismus, van Thea de Ruijter.
Een toelichting bij deze foto vindt u op pag. 13.

Nijkerk *Natuurlijk*

Jaargang 44; 2021 nr. 2 (Lente)

Kwartaalblad voor leden en donateurs van IVN Nijkerk.

De afdeling IVN Nijkerk is opgericht op 14 maart 1977.

Secretariaat: Raadhuisstraat 29, 3861 KP Nijkerk,
secretaris@ivn-nijkerk.nl

Banknummer: NL32RABO0347864759 t.n.v. IVN Nijkerk

Ledenadministratie: Herman van Dasselaar, ledenadministrateur@ivn-nijkerk.nl

Lidmaatschap: lid € 24,00, donateur € 16,00, huisgenootlid € 11,00,
jeugd lid € 7,50 en cadeaulid € 15,00 per jaar

Website: www.ivn.nl/afdeling/nijkerk

Inhoudsopgave

Vanuit het bestuur	4
Versterking van de biodiversiteit in Nijkerk	5
In memoriam Johannes de Vries	7
Het meisje met de rode pet	9
Zilvervisjes	10
Nieuwe ruimte voor opslag materiaal IVN en Natuurbibliotheek IVN Nijkerk/Putten	12
Huismusjes (<i>toelichting bij foto op de voorkant</i>)	13
Eksters (<i>Pica pica</i>)	14
Programma	18
De voortplanting van mossen	20
De eerste stappen naar een nieuw Klompenpad	27
Opnames Groei&Bloei met IVN	31
Aan de leden van de Scholenwerkgroep en belangstellenden	33
Werkgroepen	35

IVN is een landelijke organisatie die mensen lokaal bij de natuur betreft. Meer dan 20.000 ervaren vrijwilligers organiseren jaarlijks met veel passie en kennis talloze excursies, cursussen, wandelingen en tentoonstellingen. Zo komen veel mensen in contact met de natuur. En dat is nodig, want IVN is ervan overtuigd dat kennis van natuur, milieu en landschap de betrokkenheid vergroot. Door uw lidmaatschap ondersteunt u IVN Nijkerk.

Groen ommetje

Wandelen is één van de laatste vrijheden die ons gegund zijn op het moment van dit schrijven. Sportscholen zitten dicht en de bewegingsruimte rondom huis is veelal klein, mede door de inbreiding en verstedelijking van de laatste jaren. Er is meer groene, openbare ruimte nodig om dit te compenseren. Het evenwicht tussen natuur en recreatie raakt overbelast. Je ziet het aan het fileparkeren bij Oldenaller, en de Posbank werd zelfs afgesloten wegens drukte. DE oplossing lijkt recreatiezonering te zijn. De provincie Gelderland, de groenste provincie, werkt nu aan de ontwikkeling van (natuur)zones voor verschillende vormen van gebruik.

En wij in Nijkerk mogen ons gelukkig prijzen dat we dichtbij huis prachtige natuurommetjes kunnen en mogen maken zonder dat het nodig is om de auto te pakken. De hoogste concentratie klompenpaden bevindt zich rondom Nijkerk en dichterbij huis kun je al een ommetje Wallerstraat maken, waar drie ransuilen in een els Nijkerkers in beroering brachten. Een wandeling er naar toe levert ook punten op als je de competitieve Ommetje-app gebruikt.

Deze app is razend populair geworden. De hersenstichting heeft deze ontworpen in samenwerking met de bekende neuropsycholoog Erik Scherder. Hij benadrukt het effect

van bewegen op de gezondheid van de hersenen. Door wandelen neemt je creativiteit en productiviteit toe en je stress neemt af. Wandelen is goed, wandelen in de natuur is nog beter, vertelt Erik, hoogleraar aan de VU. Wandelen in de natuur is een optimale verrijking. Je lichaam en geest worden enorm geactiveerd door het lopen in een prachtig gebied. Hebben we dat ook niet ervaren tijdens de ijskoude sneeuwperiode? Bij Natuurmonumenten gingen ze zelfs werkend wandelen. Overleg te voet, Walk & Talk, leverden productieve en creatieve resultaten op.

Juist nu in de coronatijd is duidelijk geworden dat lid zijn van het IVN een geweldige meerwaarde heeft. Wij helpen Scherder de lichamelijk inactiviteit, die andere pandemie, te bestrijden met onze Buiten Bewegen activiteiten. De werkgroep Landschapsbeheer bleef actief. Er werd o.a. voor de bomen gezorgd op het zorgerf Buiten-leven. Dat waren geluksmomentjes. We konden eerst in groepsverband en later in tweetallen buiten wandelen en ondertussen genieten van de kennis, opgedaan bij een IVN-groencursus of van een IVN'er. Zodra het weer toegestaan is bieden we weer volop onze ommetjes aan, ommetjes met een doel natuurlijk, want we zijn tenslotte *Instituut voor Natuureducatie*.

*Ellie Kroon,
Interim-voorzitter*

VERSTERKING VAN DE BIODIVERSITEIT IN NIJKERK

Gemeente Nijkerk en Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) wierven in juni 2020 deelnemers voor het versterken van landschap en biodiversiteit door aanleg van inheemse beplanting, kruidenrijke randen en het plaatsen van nestkasten en insectenhôtels.

Zevenentwintig bewoners hebben zich aangemeld en planten op eigen terrein ruim 6.500 inheemse bomen en struiken zoals de sleedoorn, meidoorn, hazelaar en Gelderse roos aan en ook nog eens 350 knot-, laan- en hoogstamfruitbomen.

Eind januari 2021 zijn alle bomen en struiken bij de deelnemers afgeleverd. Daarnaast plaatsen zij ruim 30 insectenhôtels en/of nestkasten voor erfvogels en egels en is er bijna 5000 vierkante meter aan perceelsranden ingezaaid met inheemse kruiden.

Ook heeft de Steenuilenwerkgroep van Jelle de Jong bij 3 deelnemers steenuilkasten opgehangen.

Inheemse en streekeigen bomen en struiken zijn belangrijk omdat deze het beste in onze omgeving passen en aantrekkelijk zijn voor allerlei diersoorten. De sleedoorn en meidoorn bijvoorbeeld bloeien in het (vroege) voorjaar en geven voedsel voor wilde bijen en in het najaar

komen de bessen waar vogels van smullen. Ook vanuit cultuurhistorisch oogpunt krijgt een erf meerwaarde wanneer er inheemse soorten staan. Een prachtig resultaat van deze actie waarmee Nijkerk en omgeving weer mooier en natuurvriendelijker is geworden! Komende jaren zijn er weer dit soort acties waar u aan mee kunt doen! Voor uitgebreide informatie kunt u bij de gemeente terecht.

Biodiversiteit in Gelderland

Gelderland is de groenste provincie van Nederland, dankzij ruim 130.000 hectare Natuurnetwerk en 15 Europees beschermde Natura 2000-gebieden. Daar kunnen we best trots op zijn. Tegelijk zijn er veel zorgen: de natuur heeft het moeilijk en dat is geen nieuws. Stikstof zorgt voor verzuring en vermessing, karakteristieke landschapselementen verdwijnen door wegen, woningbouw, industrieterreinen en aanleg van zonnevelden en windmolens. Ook zet de verdroging kwetsbare soorten en gebieden steeds meer onder druk.

Acties gebundeld

De natuur is van levensbelang. Zonder biodiversiteit geen insecten die onze gewassen bestuiven, zonder gezond ecosysteem geen schoon drinkwater of fijne plekken om te recreëren. Daarom werkt de provincie samen met partners en inwoners aan het versterken van de biodiversiteit. Met het Uitvoeringsprogramma

Biodiversiteit (pdf: 7,7 MB) bundelt Gelderland voor het eerst alle beleid en acties: wat gebeurt er al en wat is er nog nodig? Waar willen we naartoe en hoe gaan we dat concreet aanpakken? Biodiversiteit krijgt zo een steviger positie in het provinciale beleid en wordt nadrukkelijker een rode draad binnen andere thema's. Op deze manier willen we de biodiversiteit beschermen, herstellen en vergroten.

Op weg naar een Omgevingsvisie voor de gemeente Nijkerk

De gemeente Nijkerk stelt in 2021 een Omgevingsvisie op. Deze visie beschrijft de ontwikkelingen in de bebouwde en natuurlijke omgeving tot 2040. Belangrijke onderwerpen in de Omgevingsvisie zijn: wonen, werken, mobiliteit, duurzaamheid/energie, voorzieningen, landschap en het buitengebied.

Een doel van het Uitvoerings-programma Biodiversiteit is het ecologisch beheer van alle bermen. Deze bermen zijn ingezaaid met inheemse zadenmengsels en worden minder vaak gemaaid. Daarvan profiteren insecten en andere kleine dieren.

(Bron: Provincie Gelderland)

De Omgevingsvisie van de gemeente Nijkerk gaat alle inwoners, organisaties, instellingen en bedrijven in Nijkerk aan en wordt daarom in nauw overleg met iedereen opgesteld. IVN Nijkerk neemt hieraan deel en pleit hartstochtelijk voor versterking en behoud van het landschap en de biodiversiteit in en rond Nijkerk.

Ondersteuning door het IVN van allerlei acties rond verbetering van de biodiversiteit is daarom erg belangrijk. Bent u geïnteresseerd, neem dan contact op met het IVN, via info@ivn-nijkerk.nl.

Arjan van Slooten

Een natuurmens in hart en nieren is ons ontvallen. Op 10 januari 2021 is overleden Johannes de Vries

Bijna 40 jaar was hij lid van IVN Nijkerk. In die bijna 40 jaar heeft hij heel veel taken uitgevoerd. In de jaren '80 maakte Johannes deel uit van het Dagelijks Bestuur.

Samen met Wil van der Span, Andries Loos en Kreijn Strijbis vormden ze een alleraardigst kwartet.

Dit kwartet pakte vele zaken op, zoals het onderhouden van de Kruidentuin aan de Gruttolaan. Dit deden ze totdat er enkele vrouwen mee wilden helpen. Toen zijn de vier heren gaan klaverjassen.

Ook organiseerden ze jarenlang de Boomfeestdag in het gemeentehuis. Hier hadden ze een goede band met de toenmalige burgemeester van der Zaag. Later heeft Anneke Oudejans deze activiteit overgenomen en hebben de vier heren nog vele jaren

haar ondersteund en ook hebben zij de basisschoolgroepen 7 en 8 vele mooie uurtjes in de hal van het gemeentehuis bezorgd. In 1992 zijn zij hiermee gestopt.

Ook vormden ze jarenlang de drijvende kracht achter de plantenwerkgroep. Johannes zijn stokpaardje was het verhaal van de Kaïns beet in riet. Johannes was ook een goed gastheer; vele jaren lang is hij gastheer geweest voor de groene cursussen die we in de jaren '80 en '90 met regelmaat organiseerden en later op het stoomgemaal.

Johannes was een verhalenverteller pur sang. Tijdens de excursies die hij verzorgde hing iedereen aan zijn lippen. Of hij altijd de waarheid

vertelde was de vraag. Maar ja “in het land der blinden is een-oog koning”, smeug was het wel.

Zo heeft hij ook vele jaren excursies verzorgd op de Eemhof. Hier vertelde hij over het ontstaan van de Flevopolders en wist hij op sprekende wijze zijn veelal Duitse gasten duidelijk te maken hoeveel meter zij daar onder de wateroppervlakte stonden.

Johannes had een zwak voor de Arkemheense polder. Tijdens vele excursies op en rond het stoomgemaal Hertog Reinout wist hij met zijn bijzondere stem en uitbundige gebaren deze polder te promoten bij veel bezoekers.

Ook op het Stoomgemaal was hij een graag geziene gast en toonde hij zijn gastheerschap. Met zijn bijzondere wijze van vertellen wist hij veel bezoekers te raken en bracht hij de schoonheid van de Arkemheense polder onder de aandacht. Ook omroep Gelderland en andere omroepen wisten hem te vinden. Johannes is voor veel gidsen een sprekend voorbeeld geweest.

Rien Loman

Noot van de redactie:

Kaïns beet is een vergroeiing in het midden van een rietblad. Hierdoor kun je gemakkelijk het verschil zien tussen riet en rietgras.

Wat schetst mijn verbazing... tijdens een coronawandeling kwam ik een schoonmaakkploegje tegen op de Wallersteeg, warempel IVN-ers!

Chapeau!

Elly Kroon

HET MEISJE MET DE RODE PET

Ik ken een meisje dat met haar ouders en zusje woont aan de rand van de stad. Haar moeder had een volkstuin en haar vader was uitvinder. Haar zusje was vooral heel lief.

Ook lief waren haar opa en oma die haar regelmatig meenamen naar het grote bos. Om te wandelen en te picknicken. En altijd had ze haar rode petje op.

Op een dag in het voorjaar was het weer zover. Ze stapten op de fiets en reden naar Oldenaller, een landgoed in de buurt van Nijkerk. De fietsen zetten ze netjes tegen het hek aan de ingang van het grote bos.

Ze waren al even aan de wandel toen het meisje ontdekte dat ze haar petje was vergeten. Het lag nog in de fietstas. "Lopen jullie maar vast rustig verder", zei haar opa, "dan haal ik je petje even op". En zo gebeurde het.

Het meisje liep met haar oma het bos in. Daar kwam opa al aan. Hij had het petje in zijn hand en zette het op het hoofd van zijn kleinkind.

"Help, ik zit klem!" hoorde ze opeens. Waar kwam dat nou vandaan?

"Hier!", hoorde ze. "Onder je linkerschoen!".

Het meisje tilde verschrikt haar linkervoet op en daar zat een kleine muis in de ingang van zijn holletje. Meteen schoot het muisje weg en verdween in het struikgewas.

"Ik heb me vast vergist", dacht het meisje, en ze volgde haar grootouders naar een bankje, aan de rand van het bos, om even uit te rusten. Er kwamen al blaadjes aan de bomen en de dieren van het bos werden langzaam wakker uit hun winterslaap. Het zonnetje scheen al lekker en opa nam voorzichtig het rode petje van het hoofd van het meisje en zette het op zijn eigen kale bol.

"Pas op, anders poep ik op jullie hoofd!", hoorde hij opeens. "Hier, boven je!". Opa keek omhoog en daar zat een duif op de onderste tak van een dikke eik. "Wat krijgen we nou?", mompelde opa. "Een pratende duif". "Die duif praat tegen mij", zei hij hardop. "Dat kan niet, lieverd", zei oma. "Weet je wat? Als jij nu even naar de fietsen loopt en onze picknickmand ophaalt, dan wachten wij hier op je. En geef het petje maar

even aan mij". Opa stond op en gaf het petje aan oma. Oma zette het petje op haar eigen hoofd en keek tevreden om zich heen. Al gauw verscheen opa met de mand met broodjes en drinken.

"Mag ik ook een hapje?", hoorde zij opeens. "Ik heb vandaag nog niks gegeten". Oma keek om zich heen. Waar kwam dat vandaan? Dat was toch niet mogelijk! Er was geen mens te zien, alleen een paar eenden in de vijver.

"Hier zit ik", klonk het. Aan de rand van de vijver zat een eend op haar nest. "Ik zit al uren te broeden en ik rammel van de honger". Toen scheurde oma een stukje van haar krentenbol en gooide het richting eend. De eend verliet het nest, pakte snel het stukje brood en ging weer op haar eieren zitten. "Bedankt", klonk het. "Asjemenou"! zei oma. "Een pratende eend! Het moet niet gekker worden".

Toen de broodjes op waren, liepen ze weer met zijn drieën naar de uitgang. Daar stonden de fietsen nog steeds tegen het hek. Op het hek zat een roodborstje. "Niemand vertellen, hoor", piepte het vogeltje zachtjes tegen het drietal. En dat beloofden ze. Vanaf die dag bleven ze in gesprek met alle dieren in het grote bos. Dat was hun geheim!

Anneke Thuring

ZILVERVISJES

In iedere woning komen zilvervisjes voor, die slanke, zilverkleurige geschubde, uiterst snelle insecten. Ze worden gezien als vieze beestjes die niet thuis horen in de huizen van mensen. De visjes hebben uiteraard een prachtige Latijnse naam: *Lepisma saccharina*. Lineus gaf ze al in 1758 deze naam. Waarschijnlijk vanwege het laatste deel van de naam noemen de Vlamingen het beestje 'suikergast', hoewel ik nergens gevonden heb dat ze suiker eten. Hun dagelijks voedsel bestaat uit menselijke huidschilfers, haren en dergelijke. Eigenlijk is het dus een nuttig dier, een opruimer. Het onschadelijke zilvervisje wordt echter tot ongedierte gerekend. Dat betekent dat ze niet overal tot de volle wasdom komen van maximaal 30 mm; de meeste zijn ongeveer 10 mm. Maar gelukkig kunnen ze al eerder hun eitjes van 0,8 mm in donkere, vochtige plekken leggen. Die voorkeur voor hun minuscule, donkere, vochtige onderkomen zorgt er ook voor dat ze pas in de nacht uit hun schuilplaats komen en op zoek gaan naar wat eetbaars, vooral in badkamer, keuken en W.C. Gaat daar

Zilvervisje of papiervisje.

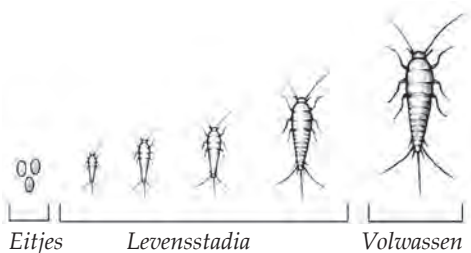
's nachts plotseling het licht aan dan kunnen ze doodstil wachten, als een vuiltje op de grond, tot het gevaar geweken is. Maar ach, als de mens hem toch ontdekt dan is het met zijn leven gauw gedaan. Hun verborgen leven en de fabuleuze snelheid zijn de enige beschermingsmiddelen die hen ter beschikking staan. Hun zachte exoskelet is erg kwetsbaar en als een zilversvisje geplet wordt blijft er niets over dan een stoffig restje.

De onderkant van een zilversvisje.

De voortplanting van deze interessante dieren kan best eigenaardig genoemd worden. Het mannetje laat ergens een capsule met sperma achter. Deze spermatofoor geeft biochemische signalen af die, als het naar wens verloopt, opgemerkt worden door een vrouwtje. Het vrouwtje gaat erop af, neemt de spermatofoor op en wordt op die manier bevrucht. Gedurende hun leven leggen vrouwtjes ongeveer 100 eitjes, de meeste in pakketjes van hoogstens drie stuks. De eitjes komen uit met zes weken. De jonkies zijn bij de geboorte wit en krijgen na 4 tot 6 weken de zilverkleur van hun ouders en na 3 tot 24 maanden

zijn ze geslachtsrijp. Zilversvisjes kunnen 2 tot wel 8 jaar oud worden, een respectabele leeftijd voor zulke kwetsbare, minuscule diertjes.

De spreiding bij het leggen van de eitjes verhoogt uiteraard de kans op overleven. Dat zilversvisjes goed zijn in overleven zou ook blijken uit het gegeven dat ze tot de primitieve, zeer vroege insecten gerekend worden. Volgens sommige geleerden zijn het geen insecten, hoewel ze zes poten hebben, maar ze hebben niet de kenmerkende driedeling: kop, borststuk en achterlijf. Zij menen dat de zilversvisjes, die behoren tot de franjestaarten, gezamenlijk een groep dieren vormen die geacht worden de voorlopers te zijn van de echte insecten. Insecten zouden minstens 350 miljoen jaren geleden zijn ontstaan, onduidelijk is op welke wijze. De groep franjestaarten zou in die zeer lange periode niet deelgenomen hebben aan de evolutie. De evolutietheorie heeft moeite met dit soort verschijnselen en heeft daar (nog?) geen antwoord op.

Arie van den Berg

NIEUWE RUIMTE VOOR OPSLAG MATERIAAL IVN EN NATUURBIBLIOTHEEK IVN NIJKERK/PUTTEN

IVN Nijkerk/Putten heeft nogal wat materiaal her en der opgeslagen.

We denken dan onder meer aan:

- de spullen van de Scholenwerkgroep (netjes voor vijvers, verrekijkers, etc.)
- de spullen van de promogroep (kraam materiaal en voelkist etc.)
- de leskist "grijs, groen en gelukkig"
- de spullen van de Fotowerkgroep (fotolijstjes)
- de spullen van het bestuur (beamer bijvoorbeeld)
- en nog meer.....

Nu ligt het nog her en der verspreid bij diverse mensen op hun zolder e.d. En eigenlijk is dat niet de bedoeling. Elke vereniging heeft wel een centrale locatie nodig.

Maar gelukkig.... vanaf eind februari 2021 hebben wij een soort opslagruimte kunnen regelen in Nijkerk! Wij mogen voor een bepaalde periode onze materialen stallen in een afsluitbare ruimte van een kantoorpand bij het voormalig Demis Rousos museum aan de Oude Barneveldseweg in Nijkerk.

Het is tijdelijk (max. 2 jaar), dus wij blijven uitkijken naar een andere, vaste locatie.

Indien je algemene spullen van IVN onder je hoede hebt, dan kun je contact opnemen met Ellie of Ruud om ze langs te brengen voor in de opslag. Of we halen het bij je op.

En als je nog boeken hebt die leuk zijn voor onze nieuw aan te leggen IVN Bibliotheek dan houden wij ons ook aanbevelen.

Wij zullen ook een overzicht maken van alles wat voorradig is.

Neem dus even contact met ons op in de volgende gevallen:

- Als je materiaal hebt van je werkgroep dat centraal opgeslagen moet worden.
- Als je boeken voor de IVN bibliotheek hebt.
- Als je archiefzaken voor IVN hebt (oude notulen e.d.).
- Als je ander materiaal hebt voor IVN.

Bel of e-mail dus even met Ellie Kroon (ekroon@solcon.nl) of Ruud Verhoef (r.e.verhoef@gmail.com) voor de opslag.

Ruud Verhoef

Huismusjes *(toelichting bij foto op de voorkant)*

Even voorstellen: dit huismusje op de foto (zie voorpagina) is mijn buurvrouw. Al een aantal jaren bewoont ze, samen met haar mannetje, een nestje in de dakgoot. Ze woont daar in een mussenkolonie van zo'n dertig musjes, die hier in de omgeving allemaal een nest hebben. Een grote familie, bestaande uit pa en ma, broers, zusjes, eigen kinderen, neven en nichtjes. Hoe ik weet dat juist zij mijn buurvrouw is? Dit musje herken ik aan het witte plekje op haar kop.

Al jaren woon ik in het midden van deze mussenkolonie. Je leert ze kennen in hun gedrag of aan hun afwijkende uiterlijke kenmerken. Zo woont aan de voorkant van mijn woning een mannetje met een kaal kopje. In het begin dacht ik 'wat zielig' maar ik zie dat hij zich hier prima mee redt. Mijn tuin vormt voor deze musjes een soort oase. Er is ruimte om te scharrelen over de grond, voldoende nestmateriaal, eten voldoende en een vijver om in te badderen. Het helpt om snoeihout, afgevallen bladeren etc. te laten liggen in de tuin. Een rommelige tuin is de beste habitat voor de huismus. En wanneer er gevaar dreigt kunnen ze zich in mum van tijd verstoppen onder de struiken.

Het leuke is, als je midden in een mussenkolonie woont, dat je ze ook kan observeren en proberen hun gedrag te begrijpen. Het hele jaar door zie ik ze bijvoorbeeld met veertjes en takjes bezig. Je zou denken dat

dit bij de broedtijd hoort. Maar niets in minder waar, weet ik inmiddels. Musjes bouwen vanaf het najaar al aan hun nest en ze overnachten hier ook nog regelmatig, wanneer het bijvoorbeeld koud is. Het nestje gebruiken ze dus niet alleen om in te broeden. De jonge musjes blijven bij hun ouders in de buurt. Ze maken een nestje naast dat van hun ouders en wanneer de ouders er niet meer zijn, nemen zij hun nestje over.

Bij de tuinvogeltelling 2021 staat de huismus op nummer 1. Toch gaat het niet overal zo goed met de huismus. Jonge musjes moeten gevoed worden met insecten en met de insecten gaat het zoals we weten ook niet goed. Daarnaast is door de wijze van bouwen in veel woonwijken geen musje meer te zien. Simpelweg omdat ze daar geen nestje kunnen maken of omdat er te weinig insecten zijn. Gelukkig wordt bij de nieuwbouw nu meer rekening gehouden met flora en fauna en dus ook met de huismus. Ook kan de mus geholpen worden door het ophangen van nestkasten. Tijdens de broedtijd is het verstandig om naast vet en granen ook insecten te voeren. Pa en ma mus weten zelf heel goed wat ze hun jongen voeren. Je hoeft dus niet bang te zijn dat ze, door voer neer te leggen, niet het juiste voer krijgen. Nog even en dan begint de broedtijd weer en dan is het weer genieten van het jonge grut.

Thea de Ruijter

EKSTERS (PICA PICA)

Eksters: klungels en slimmerikken

Binnenkort gaan de eksters weer nestelen. Achter mijn huis bevindt zich een houtsingel met hoge berken waarin ze vorig jaar hun nest wilden bouwen. Eksters beginnen al vaak in december. Voor onze buurteksters is het wel nodig om vroeg te beginnen want wat nestbouw betreft zijn dit echte klungels, om niet te zeggen onnozele halzen. Met kromme tenen heb ik vanuit mijn serre gezien hoe ze maandenlang vruchteloos bezig waren met het bouwen van een nest. Ik kon hun onverwoestbaar doorzettingsvermogen waarnemen, dat gepaard ging met een volkomen gebrek aan bouwkundig inzicht.

Gebrek aan bouwkundig inzicht

Het ging zo: ze probeerden een in de buurt gevonden nestbouwtak in de vork van de berk tussen de stam en één zijtak te leggen. Ik riep hun nog

toe dat ze een plek uit moesten zoeken met twee zijtakken op ongeveer dezelfde plek aan de stam, maar daar luisterden ze niet naar. Ze zijn ongevoelig voor goede raad. Aangezien deze types geen flauw benul hadden van evenwicht, viel die nestbouw tak meteen al op de grond. Dat ging zo'n honderd keer per dag door en dat een maand lang. De eksters raakten echter niet gefrustreerd door deze mislukkingen maar gingen onverschrokken door. Eindelijk, eind januari, bij windstil weer, lag een nestbouw tak in de vork van de berk in evenwicht en daarop konden weer allerlei andere takken gelegd worden die in de zijtakken van de berk haakten. Na een paar weken was er al een aardige hoop takken opgestapeld. Maar toen kwam er een voorjaarsstorm en de hele nesttakkenhoop werd uit de vork geblazen.

Doorzettingsvermogen

Onderschat het doorzettingsvermogen van eksters niet! Zonder een zweem van frustratie begonnen ze opnieuw. Dat duurde weer een paar maanden. Ondertussen was het mei geworden. En in mei leggen alle vogels een ei en om niet achter te raken op het eierlegscheema moest er tempo gemaakt worden. Gelukkig dat mei een windstille maand was en toen, na maanden, kon eindelijk het nest voltooid worden doordat de berkentakken ver boven de vork waar ze begonnen waren, voor stabiliteit

van de nesttakkenhoop zorgden. Het echtpaar (eksterpaar) verdiende echter wel een compliment. Met de grote nestbouw takken dwars in hun snavel laveerden ze tussen de takken van de bomen door zonder ooit in de problemen te raken.

Belagers

Maar de zorgen voor het ekster-echtpaar waren nog niet voorbij. Er kwam een soortgenoot die in hun territorium niet thuishoorde. En dat was een hardnekkig baasje. Een vijand. Zijn bedoeling was de eieren te stelen. De verdediging van het nest was echter inefficiënt, de aanstaande vader joeg de belager op zijn hoogst dertig meter van het nest en vloog dan tevreden terug. Via een kleine omweg kwam de pestvogel direct weer terug. Een paar dagen lang heeft deze vogel het echtpaar belaagd. Na een paar dagen zakte bij de onverlaat de moed in de poten en verdween hij voorgoed. Hierna bleef het een paar dagen rustig bij het nest. Moeder zat te broeden en vader hield de wacht. Toen verscheen er een buizerd die lucht had gekregen van het nest en hoopte dat de jongen spoedig het nest zouden verlaten. (Noot van de schrijver: sommige buizerds hebben zich gespecialiseerd in nesten van vogels waarvan de jongen binnen enkele uren het nest zullen verlaten: zij hebben hiervoor een zintuig ontwikkeld). Door talloze agressieve vliegbewegingen lukte het de eksters uiteindelijk de buizerd te verjagen.

De grootste ellende voor de ekster was echter de eekhoorn. Die lust af en toe ook wel een eitje. Deze eekhoorn had zijn nest een paar bomen verderop. Iedere dag kon ik het gevecht zien tussen die twee en dat ging er vaak heel heftig aan toe. Ik vond het heel fascinerend om al de ruzies tussen hen mee te maken.

Katten

Helaas heb ik nooit een jonge ekster van dit echtpaar gezien. Waarschijnlijk komt dit door de zeven katten die iedere dag en vooral in de nacht door dit gebied sluipen. We zien maar heel weinig vogels die in open nesten broeden. Vrijwel alle nesten worden verstoord en als er jongen zijn worden deze opgegeten. Alleen de vogels die in nestkasten of hollen broeden, krijgen nog een kans om te overleven, zoals de huismus, de koolmees en de pimpelmees; die nemen we dan ook als meeste in onze tuin waar. Alle andere vogels zoals de roodborst, groenling, merel, heggemus, houtduif en tortelduif worden nauwelijks meer gezien. Buurtbewoners hebben katten gezien met eekhoorns in hun bek en ik heb de vele aanvallen gezien van de katten in mijn tuin op vogels, muizen en eekhoorns.

Eksters zijn acrobaten

Ik heb met verbazing gezien hoe buitengewoon goede acrobaten eksters zijn. Een belangrijk deel van hun leven brengen ze door in de toppen van de bomen. Als het hard

waait, zwaaien de toppen van de bomen hard heen en weer. De ekster wordt in zijn vlucht zelf ook heen en weer gezwiept door de storm. En toch weet hij met zijn poten precies een uiterst dun takje in de top van een boom te pakken. Bovendien weet hij moeiteloos zijn evenwicht te bewaren.

Eksters zijn slim

Eekhoorns verstoppen de walnoten die ik hen voer in mijn tuin en in de directe omgeving. Het grappige hiervan is dat de eksters hen hierbij nauwlettend in de gaten houden en zodra de eekhoorns hun verstopwerk gedaan hebben, gaan de eksters aan de slag om de walnoten uit de grond te halen. Ze kunnen uitstekend walnoten kraken.

Sommige eksters, en dat weet bijna niemand, kun je woorden leren zeggen. Uiteraard zijn dit hoogbe- gaafde eksters. En als u denkt dat het een sprookje is dat eksters van glimmende voorwerpen houden dan weet ik uit ervaring dat dit niet zo is. Ik heb een tamme ekster meegemaakt die heel duidelijk, net als een mens, "Anja" kon zeggen. Toen ik één voor één de zilveren dubbeltjes die ik in mijn portemonnee had, op de grond

gooide, pikte de ekster ze allemaal op en bracht ze weg. Ik denk dat zoiets maar heel weinig mensen gezien hebben.

Eksters hebben een goed geheugen

Ik ving eens een ekster die vele weken lang dagelijks met zijn kop diep in een voerkastje zat te smikkelen van de graankorrels en mij daardoor niet in de gaten had. Toen ik hem beetpakte maakte de vogel een geluid als een klein kind dat in nood zat. Ik heb hem toen losgelaten en daarna heeft hij nooit meer het voerkastje bezocht.

Het nut van eksters

Er zijn heel wat mensen die een hekel aan eksters hebben. Het zijn, net als katten, nestrovers, zeggen ze. Vroeger schoten de boeren met hagel door een eksternest waardoor de eieren vernield werden. Toch horen ze thuis in het ecosysteem. Als er teveel zijn wordt dit een probleem, maar dat geldt voor alle dieren, planten en mensen. Voor natuurliefhebbers zijn ze interessant. Men kan er mooie verhalen over schrijven. Bovendien kan een ekster tam gemaakt worden. Ik heb in het verleden meerdere jonge eksters die uit het nest gevallen waren opgefokt; het werden tamme vogels, dat wel, maar uiteindelijk kozen ze toch de vrijheid.

Kortom, al met al, eksters zijn zeer interessante vogels en bovendien prachtig om te zien.

Leendert de Boer

Heiweg 34
3794 MP De Glind
Tel: 06-23769164
www.gertdavelaar.nl
info@gertdavelaar.nl

Welkom bij Albert Heijn Nijkerk.

Openingstijden:

maandag t/m zaterdag 07.00 - 22.00 uur
zondag 08.00 - 22.00 uur

Dat is het *lekkere* van...
Albert Heijn Van den Tweel

Frieswijkstraat 72 - Nijkerk

HOVENIERS

www.baxhoveniers.nl
of bel 033 24 66 373

IVN natuureducatie Programma

2e kwartaal 2021

Onderstaande fotocollage van Petra Heidinger neemt ook deze keer de plaats in van het programma dat wij u normaal altijd boden. Wegens de coronacrisis is er nog steeds geen enkele zekerheid of bijeenkomsten, evenementen, etc. kunnen doorgaan.

Voor actuele informatie verwijzen wij u naar de website van IVN Nijkerk en naar de Nieuwsbrief.

Redactie Nijkerk Natuurlijk

Petra Heidinger

De voortplanting van mossen

Mossen zijn primitieve sporenplanten die nog eerder in de evolutie zijn ontstaan dan varens en paardenstaarten. Je komt mossen echt overal tegen, tussen de stenen, op hout, op cement, in het water, in je tuin tussen of op je planten, op de rubbermat buiten, op dakpannen enz.

Ik heb het overigens niet over korstmossen, een slim samenwerkingsverband tussen schimmels en algen. Vaak zichtbaar als grijze en gele vlekken op bomen, muren en straten.

In Nederland zijn zo'n 600 mossoorten te vinden, onder te verdelen in 3 groepen: levermossen, hauwmossen en echte mossen. Ofschoon veel overeenkomsten, zijn er ook verschillen. Daarom wil ik mij beperken tot de voortplanting van de echte mossen, ook bladmossen genoemd.

Ik ben daarin geïnteresseerd geraakt door de mooie mosexkursies die Leendert de Boer jaarlijks verzorgt en waar hij in het lentenummer van 2018 een stukje over schreef.

Het begin van de lente is dé tijd van de mossen. Ik bedoel dan de meteorologische lente, die voor meteorologen om praktische redenen begint op 1 maart. De astronomische lente start (meestal) 20 maart, het is het tijdstip waarop de zon recht boven de evenaar staat. Ongeveer een half jaar later is dat weer het geval, maar dan start de herfst.

Natuurlijk trekken mossen zich niets aan van de datum. De omstandigheden moeten optimaal zijn. Vooral vocht is belangrijk. Mossen hebben namelijk geen wortels waarmee planten water en voedingsstoffen uit de bodem kunnen opnemen. Ze hebben wel hechtdraden (rizoiden) waarmee ze zich op plaatsen kunnen vestigen waar veel andere planten dat niet kunnen: bv. op stenen en boomschors.

Ze hebben ook geen vatenstelsel waarmee planten vocht en voedingsstoffen vanuit de wortels naar de hogere delen van de plant vervoeren. Mossen zijn daarom klein en de groei is afhankelijk van de vochtigheid van hun omgeving.

De blaadjes van de bladmossen zijn meestal maar één cellaag dik, zodat vocht makkelijk in (maar ook uit) kan (met risico op uitdroging bij hogere temperaturen). De mossen die in grote hoeveelheden dicht tegen elkaar aan staan kunnen het langst hun vocht vasthouden.

De lente en zomer is de tijd voor de meeste planten om te groeien, bloeien en zaad voort te brengen. Veel mossen geraken dan juist uitgedroogd en verschrompelen, maar fleuren weer op bij meer vochtigheid.

Al voordat de maand maart begint is er al iets bijzonders gebeurd in de mossenwereld. De mosplant

(gametofyt) heeft geslachtsorgaantjes gemaakt: mannelijke en vrouwelijke.

Het mannelijke geslachtsorgaantje noemen we met een moeilijk woord antheridium (meervoud antheridia; van het grieks anthêros [bloeiend]). En het vrouwelijke geslachtsorgaantje noemen we archegonium (meervoud archegonia; van het grieks archê [begin] + gonos [afkomst]).

De mannelijke geslachtsorganen produceren zaadcellen en de vrouwelijke eicellen. Als de antheridia en archegonia op dezelfde plant staan is een mos eenhuizig, staan ze op verschillende planten dan is een mosplant tweehuizig: of mannelijk of vrouwelijk.

Het antheridium kan een met zaadcellen gevuld bolletje of zakje op steeltje zijn. Het archegonium is flesvormig, de eicel bevindt zich onderin. De zaadcellen moeten door de flessenhals om de eicel te bereiken. Dit kan alleen onder vochtige omstandigheden, de zaadcellen zwemmen met behulp van 2 zweepdraden naar de eicel. Ze weten waar ze moeten zijn want de eicel produceert lokstoffen (suikers) die zich verspreiden in het water dat de mosplant als een vlies omgeeft.

Bij haarmossen staan er veel antheridia bijeen in een omwindsel van kleurige (hier roodachtige) blaadjes (het perigonium). De zaadcellen komen vrij binnen de komachtige structuur. Wanneer regendruppels erin vallen spatten de zaadcellen eruit 'op zoek naar vrouwelijke mosplanten'.

*Het perigonium van Echt zandhaarmos
(6 april 2019; Bloeidaal).*

Na de bevruchting door één zaadcel gaat de eicel zich vele malen delen en zo groeit er in het archegonium een nieuw moslichaam: de sporofyt (sporenkapsel). Uiteindelijk wordt de sporofyt te groot waardoor de flessenhals open scheurt. Het bovenste stukje van de flessenhals blijft als een mutsje hangen op de top van de sporofyt: het huikje.

Bron:
'Veldgids mossen;
Klaas van Dort ea.'.

Huikje op sporofyt van Geelsteeltje (foto: Ruud de Water).

Sporofyten van Purpersteeltje (muur Rabobank 1 maart 2020).

Het is dan inmiddels februari, de meeste vaatplanten zijn dan nog in winterrust, maar veel mossen zijn druk bezig met de voortplanting! Op het Gedraaide knikmos en Purpersteeltje vind je nu al (6 februari) kleine sporofyten die half maart op z'n grootst zijn, een prachtig schouwspel, dat overigens alleen met een loep (10x vergroting) in detail is te zien.

Bij éénhuizige mosplanten heeft de zaadcel veel meer kans om de eikel te bereiken dan bij tweehuizige mosplanten. Bij de eerstgenoemde vind je daarom veel vaker sporofyten.

Gedraaid knikmos; Verlaten sporofyt met peristoomtanden.

Na enige tijd gaan bepaalde cellen in de sporofyt over tot reductiedeling (meiose). Dat betekent dat het erfelijk materiaal, wat pas ná de bevruchting dubbel voorkomt in elke cel van de sporofyt, halveert. Zo ontstaan er duizenden zogenaamde haploïde sporen (bestaande uit 1 cel) die pas vrijkomen als het huikje en dekseltje van de sporofyt afvallen én bij droog weer de peristoomtanden naar buiten buigen.

Het uiterlijk van het sporenkapsel, huikje, dekseltje en tandjes zijn bij elke mossoort anders en kunnen als determinatiekenmerk van de soort worden gebruikt.

Een uniek kenmerk aan mossen is dat de haploïde levensfase (enkel erfelijk materiaal) veel langer is dan de diploïde fase (dubbel erfelijk materiaal), welke alleen voorkomt in de sporofyt (bevruchte eikel). Bij de hogere planten (de meeste andere planten) is dit precies andersom.

Of een spore uitgroeit tot een mannelijke of vrouwelijke mosplant is van heel veel factoren afhankelijk en niet zomaar uit te leggen. Plantenhormonen zoals gibberellinezuur (GA3), ethyleen en auxines (met name IAA) spelen

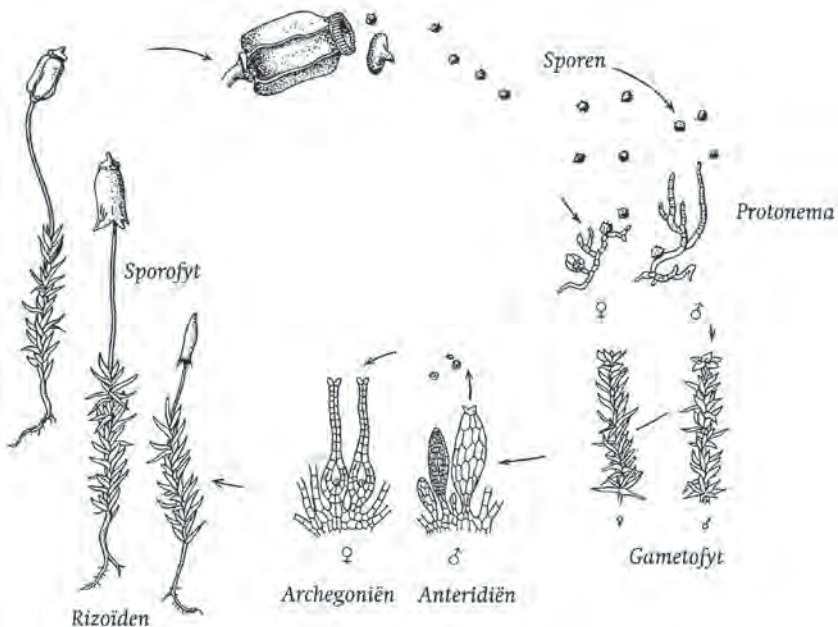
een belangrijke rol. Ook kunnen bepaalde omgevingsfactoren ten nadele of voordeel zijn voor de groei van één sexe (zoals licht, zuurgraad, temperatuur en mineralen).

De superkleine ($\pm 1/70$ mm) ééncellige sporen kunnen grote afstanden afleggen. Als ze uiteindelijk op een gunstige plek op een ondergrond landen wordt er een voorkiem (protonema) gevormd waaruit weer een mosplant ontstaat (gametofyt). Het is zelfs mogelijk dat uit een voorkiem honderden mosplantjes groeien. Dit zijn dan allemaal genetisch identieke exemplaren (klonen).

Sommige sporen behouden hun kiemkracht 25 jaar of langer en zullen bij gunstige omstandigheden alsnog ontkiemen.

Er zijn soorten die zelden of nooit sporen vormen. Zij vermenigvuldigen zich massaal uit één voorkiem, of laten stukjes mosplant los waaruit weer nieuwe mosplantjes ontstaan. Een derde manier is de vorming van broedlichaampjes (gemmae).

Dit zijn kleine draadjes, takjes of korrels aan de mosplant die, wanneer ze op de grond vallen, uitgroeien tot een nieuwe mosplant.

Levenscyclus van een mosplant. Bron: 'Veldgids mossen; Klaas van Dort ea.'

Parapluutjesmos met broedbepers, gevuld met broedlichaampjes.

Mossoorten die in Nederland nooit sporenkapsels aanmaken (vanwege ongunstige omgevingsfactoren), kunnen toch in Nederland voorkomen doordat sporen uit het buitenland via de lucht hier terechtkomen. Een voorbeeld is Gewoon pronkmos,

hiervan zijn tot op heden geen sporenkapsels gevonden in Nederland. De soort maakt wel dunne broedtakjes in de bladoksels aan, waardoor verspreiding vooral lokaal optreedt. Op die manier kunnen ze na jaren dichte plakaten vormen die een groot oppervlak kunnen bedekken. Een mooi voorbeeld hiervan is een tuin aan de Nieuwe Voorthuizerweg, geheel bedekt met Gewoon pronkmos, een oppervlak van zo'n 80 m², mogelijk ontstaan uit 1 spore en later massaal uitgebreid door broedtakjes. Allemaal genetisch identiek!

Gewoon pronkmos, een tuin vol.

Tot slot nog een aantal foto's van mossen met en zonder sporofyten.

Gedraaid knikmos.

Gewoon dikkopmos.

Duinsterretje.

De glasharen aan de uiteinden van de blaadjes verstrooien het licht, vooral wanneer door droogte de blaadjes naar elkaar toe buigen, en bieden zo bescherming tegen verdere uitdroging.

Gewoon haakmos.

Gewoon krulmos.

Gewoon smaragdsteeltje.

Gesteelde haarmuts.

Arjan Kalee

Je kunt overal tanken maar sparen voor IVN Nijkerk doe je alléén bij

Bij iedere liter brandstof wordt 2 cent gereserveerd
voor de natuurvereniging IVN.
GEWOON DOEN

MOS bv

verenigingsmanagement,
secretariaat, financiële
administratie,
communicatie en advies

www.mos-net.nl

MOS Select bv

werving en selectie,
detachering,
uitzenden

www.mosselekt.nl

MOS Events bv

evenementen,
congressen, workshops

www.mosevents.nl

Postbus 1058 - 3860 BB Nijkerk - Tel: 033 - 247 34 00
E: mos@mos-net.nl - W: www.mos-net.nl

Sanitair
Alle merken kranen
Onderdelen voor kranen
Gashaarden
Elektra
PVC afvoer
Badkameraccessoires
Dakbedekkingsmaterialen

LOODGIETERSBEDRIJF
DOE-HET-ZELF-ADVIESCENTRUM

Ohmstraat 1, 3861 NB Nijkerk
(033) 245 14 72

Voor bedrijven en particulieren
Openingslijden en overige
informatie vindt u op:
www.van-dasselaar.nl

De eerste stappen naar een nieuw Klompenpad

In deze tijden, waar de mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding toch beperkt zijn, zijn de klompenpaden ongekend populair. Dusdanig zelfs dat, als je de website van de klompenpaden opent, je als eerste een bericht leest met het verzoek de drukke dagen in het weekend te mijden. Ik weet niet of er een verband is, maar kort na de zomer stond er in de Harderwijkse lokale krant een oproep. Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) zocht mensen die wilden meedenken over het opzetten van een klompenpad in de omgeving van Hierden, vlakbij mijn woonplaats Harderwijk.

Een grote groep enthousiaste mensen heeft zich aangemeld. Een aantal mensen uit Hierden zelf, maar ook minstens zoveel mensen uit Harderwijk, die net als ik, graag in dit gebied wandelen en fietsen en van daaruit een steentje willen bijdragen.

Plan was twee routes te gaan maken, die op elkaar aansluiten: een route rondom het Beekhuizerzand, en een route rond het dorp Hierden, waarin, als het even kon, zowel de Mheengronden als de Enk opgenomen zouden moeten worden. We werden meteen aan het werk gezet: een dikke envelop lag een paar dagen later op de deurmat, met kaarten, stickertjes en formulieren. Welke bijzondere plekken zouden in de route opgenomen moeten worden en wat kun je daarover vertellen?

Een heerlijk avondje in mijn eentje dwalen over de kaart, in gedachten alle favoriete plekjes afgaand, volgde. De eerstvolgende sessie waren alle ideeën gebundeld. Tijdens een TEAMS-sessie verscheen op het

Knotwilg langs het Munnekepad.

Doorkijkje in de Bloemkampen, een prachtig nat stukje natuur.

scherm een kaart met tientallen sterretjes, gele voor alle markante plekken, blauwe voor de leuke horeca, en weer een andere kleur voor geschikte opstapplekken.

Met z'n zessen hebben we ons die sessie virtueel over de kaart gebogen: hoe verbind je al die sterren tot een logische route, die aansluit op de route aan de andere kant van de snelweg, en eigenlijk niet langer mag zijn dan 15 kilometer? Duidelijk was dat niet alle plekken die voorgedragen waren in de route pasten. Vertwijfelde uitroep van één van de deelnemers: "Maar de witte steen dan, die moet er toch wel in?" Dat maakt dan natuurlijk nieuwsgierig naar het verhaal van de witte steen. Google

bracht uitkomst: De steen is rond 1935 opgegraven uit een sloot en op het kruispunt in de Molenweg op een sokkel geplaatst. Lange tijd is het een trefpunt geweest voor feestende jongeren. Het kan komen doordat degene die de tekst voorlas zo vrij was om het te vertalen in een "hangpunt voor Hierdense jongeren", maar de Steen zakte stevig naar beneden op de lijst met gewenste punten.

Al pratend, beginnend in het dorp, begon de route zich te vormen op de kaart. Bedoeling is dat de route zoveel mogelijk over onverharde paden loopt. Regelmatig gebeurde het dat iemand een mooie doorsteek wist, maar eerlijk bekende dat dat eigenlijk een privé weg is. Waarop dan vrijwel

elke keer minstens twee of drie anderen uitriepen: maar daar loop ik ook altijd met de hond! Ik denk dat het tekenend is voor het soort mensen in deze groep. Zelfs toen ik, licht beschaamd, vertelde dat ik tijdens een wandeling een keer mezelf had vastgelopen, en slootje springend de route had afgemaakt, bleek er iemand te zijn die dat ook met regelmaat deed.

Een volgende stap was het verkennen in het terrein zelf. Vanwege de coronamaatregelen begin december kon dat niet met de hele groep tegelijk. 's Ochtends gingen de eerste drie, op de fiets, de route verkennen. Schuilend voor de regen, onder het afdak van het dorps huis hebben zij hun ideeën aan het tweede groepje, waar ik ook in zat, doorgegeven, waarna wij om 2 uur ook op pad gingen. Omdat je niet overal met de fiets kan komen, en overal goed wil kijken, kost dat meer tijd dan verwacht.

Na een korte pauze op landgoed Hulshorst, met warme chocolademelk, gezellig op een picknickbank bij de vijver, merkten we dat het al ging schemeren, terwijl we nog maar net over de helft waren van de route. De coördinator van SLG vond het een bijzondere ervaring: nog nooit eerder had hij een route in het donker verkend!

Een paar weken geleden hebben we al onze ervaringen gedeeld, en een voorlopige route gekozen. Nu volgt er een traject waarin SLG in overleg gaat met de terreineigenaren van de paden die niet openbaar toegankelijk zijn. Dat kan snel gaan, maar voor het zelfde geld neemt het nog een jaar voor we het pas echt kunnen gaan maken. Maar ik heb in de tussentijd hierdoor al weer heel veel mooie nieuwe plekken ontdekt, nieuwe favoriete wandelingen gevonden. En ik hoop dat over niet al te lange tijd ik jullie de link naar de wandeling in dit mooie gebied kan sturen.

Sandra Plette

NB: De nu geplande route zal voor een klein deel gaan samenvallen met een bestaande route van de Veluwe Randmeerroutes:

Van Horst naar Zee, route nr 2 in de brochure:
<http://www.randmeren.com/wp-content/uploads/2016/09/Veluwe-Randmeerroutes-1.pdf>

BOUW
BULDERWEG *hoveniersbedrijf*

Hoveniers Aanleg

Hoveniers Onderhoud

Boomtechniek

Schoolpleinen

Flora en Fauna

Bouw Bulderweg Hoveniersbedrijf
Duifhuis 34
3862 JG Nijkerk

Tel: 033 245 41 86
Mobiel: 06 53 302 663

FF SOLUTIONS

*oplossingen flora & fauna
binnen het wettelijk kader*

Onderdeel van:
R.I.-Buitenbouw B.V.

www.ri-buitenbouw.nl

OPNAMES GROEI&BLOEI MET IVN

Op 4 juni 2020 werd mij door Sandra van der Belt (Secretaris en PR-medewerker van Groei&Bloei, natuurlijk ook lid van IVN) gevraagd of ik jury zou willen zijn namens de IVN Fotowerkgroep voor hun fotowedstrijd en de prijsuitreiking wilde verzorgen.

Groei&Bloei heeft voor haar leden een fotowedstrijd georganiseerd, met als thema “De levende tuin”.

Dit leek mij een erg leuk idee, maar ik besepte ook dat het een heel moeilijk opgave zou worden voor mij. Gelukkig stond ik er niet helemaal alleen voor en heb ik ook Ruud en Nel Verhoef ingeschakeld voor hun mening.

IVN organiseert samen met Groei&Bloei het Groen Café. Voor de coronacrisis kwamen we elke 3e zaterdag van de maand in de bibliotheek van Nijkerk samen met een leuk thema, waar we voor bezoekers klaar stonden om hun vragen te beantwoorden en natuurlijk ook voor een gezellig praatje. We gaan zeker weer door met het Groen Café, want er liggen nog diverse leuke thema's op de plank.

Terug naar de prijsuitreiking. Die zou plaatsvinden op donderdag 12 november in de aula van Aeres VMBO in Nijkerk, met toen nog, geheel coronaproof, 30 man binnen in een ruimte.

Echter werd er op 3 november via de persconferentie medegedeeld dat er vanaf 4 november strenge regels zouden gaan gelden. De publiekelijk toegankelijke gebouwen gingen dicht en de groep binnen in een gebouw mocht niet groter zijn dan 2 personen.

Tijd voor plan B

Ruud had het goede idee om A1 Mediagroep in te schakelen. De A1 Mediagroep verzorgt uitzendingen gericht op de regio Noord West Veluwe met als primaire gemeenten Nijkerk en Barneveld.

Op 16 november hebben Groei&Bloei en IVN een Zoom-meeting gehad met A1 Mediagroep. We mogen in het programma Cultureluur.

A1 Mediagroep zal zorgen voor een cameraman om alles op te nemen en te bewerken voor een mooi eindresultaat. Het heeft nog even geduurd voor we konden opnemen, want zij doen ook alles met vrijwilligers en ze hebben het erg druk. We konden het uiteraard ook zelf opnemen, maar dat werd ons allemaal veel te ingewikkeld.

De opname werd op 28 januari 2021 gepland en ik zou samen met Petra van de Haar (voorzitter van Groei&Bloei) de presentatie doen voor de camera. We mochten in de prachtige tuin van Sandra van der Belt filmen. Helaas zat het weer niet echt

mee, het regende behoorlijk die dag. Gelukkig heeft Sandra een mooi open prieel, waar we genoeg ruimte hadden om droog te staan met alle apparatuur van de A1 Mediagroep. Het zag er erg mooi uit, wij die daar droog stonden en de tuin als achtergrond.

De opnames duurden een uur, maar dit had ook gemakkelijk in een half uurtje gekund, als ik niet zo zenuwachtig was geweest en mij niet steeds versprak. In tegenstelling tot Petra van de Haar had ik heel veel takes nodig om er iets moois van te maken. Je doet het tenslotte niet elke dag.

Het was een leuke ervaring en zeker ook een goed idee voor IVN om in de toekomst op deze manier te laten zien wat wij met onze vereniging zoal organiseren aan activiteiten met onze werkgroepen.

Petra Heidinger

De prijsuitreiking is vanaf maart te zien bij A1 Mediagroep:

A1 Regio TV

Ziggo	Kanaal 36
Ziggo CI+ Module	Kanaal 333
T-Mobile	Kanaal 728
KPN / Telfort / Xs4ALL	Kanaal 1340

Internet:

<https://www.a1mediagroep.nl/pg-31849-7-131152/pagina/cultureluur.html>

Aan de leden van de Scholenwerkgroep en belangstellenden

Als coördinator van de Scholenwerkgroep IVN Nijkerk/Putten wens ik jullie, weliswaar wat later in het jaar, maar toch in deze hectische tijden, welgemeend een goed 2021 toe.

Binnenkort starten de scholen weer en moeten de leerkrachten klaar staan om de leerlingstroom op te vangen en al die kinderen, die 1½ maand zonder school gezeten hebben, weer te verwelkomen. En dan maar kijken wie thuis wel wat gedaan heeft en wie niet, en waar de verschillen en achterstanden gaan ontstaan... Wij hebben grote bewondering voor hen.

Ik weet niet hoe het met jullie gegaan is, maar wij hebben eenmaal per week de kleinkinderen (4 en 6 jaar) hier gehad en hen les gegeven volgens de opgaven van hun school. Elke week weer een nieuw thema met leuke onderwerpen.

Er zat zelfs een natuurweek in en zo heb ik ook weer bij kunnen leren... zulk leuk en dankbaar werk om met die kids aan de slag te gaan!

IVN kon helaas de afgelopen tijd ook weinig voor de scholen betekenen. Weliswaar lag de natuur open maar het was erg nattig en het was ook heel druk, vooral in de weekenden. Ook de beperkingen die gelden voor het groepsgevijs op pad te gaan waren niet bevorderlijk om buiten iets educatiefs te gaan doen.

De vaste excursies van IVN Nijkerk, zoals "reigerkolonies kijken", eind maart op landgoed Oldenaller en het "slootje vissen" in mei, zullen waarschijnlijk niet doorgaan. En het is ook nog de vraag of het verstandig is ze in te plannen als het wel zou mogen van de overheid. Want nog steeds moeten we op alle fronten voorzichtig blijven.

Maar IVN probeert natuurlijk door te gaan met haar taak om de natuur in de school te brengen. We zijn niet voor niets de club van en voor NATUUR EDUCATIE!

Het landelijk IVN heeft nu weer iets nieuws bedacht, misschien wel leuk voor de basisscholen in ons werkgebied, een Living Lab Binnenbos. Voor een specifiek leslokaal erg leuk. Uitdagend, spannend en zéér educatief. Lees/open maar even onderstaande link:
<https://www.ivn.nl/livinglabbinnenbos?utm>
En natuurlijk willen wij als Scholenwerkgroep van IVN Nijkerk/Putten graag ons steentje bijdragen als een basisschool uit Nijkerk of Putten zich aanmeldt en uitverkoren zou worden. Of als een basisschool het project misschien zelf wil opstarten, zonder uitverkoren te zijn, maar gewoon een goede groene actie wil organiseren, ook dan zullen wij graag van de partij zijn. Ik heb inmiddels de basisscholen in de regio op deze landelijke actie geattendeerd.

Ook voor andere zaken, zoals natuurgastles op school, houden wij ons aanbevolen voor de basisscholen. Sommige lessen, zoals een kikkerles van professor Kikkerbil met assistente of een bijenles met imker-in-pak erbij zijn in principe mogelijk met 1,5 m afstand. Mocht iemand ideeën hebben voor een gastles of wat van scholen gehoord hebben, dan horen wij dat graag. Ik houd jullie op de hoogte over de Scholenwerkgroep en de reacties van scholen.

*Met vriendelijke groet,
Ruud Verhoef,
Coördinator Scholenwerkgroep
IVN Nijkerk/Putten,
Tel. 06-50743818*

NB: Inmiddels hebben al twee scholen (een uit Nijkerk en een uit Hoevelaken) positief gereageerd en zich aangemeld voor dit project. Nadeel is natuurlijk wel dat beide scholen uit de regio Gelderland komen en er wordt door IVN wel aan spreiding gedaan. De 20 gegadigden worden uiteraard ook geselecteerd op basis van hun motivatie.

De Bibliotheek: meer dan alleen boeken!

Activiteiten
 Boeken
 Boek aan huis
 Digitale Cursussen
 Digitaal Spreekuur
 E-books
 Filmbieb
 Groencafé
 Luisterbieb
 Muziekweb
 Passend Lezen
 Taalhuis
 Workshops

www.bibliotheeknijkerk.nl
 Hoevelaken - Nijkerk - Nijkerkerveen

Bokkers
CATERING

**SMAAK EN SERVICE
NAAR UW WENS**

Oude Barneveldseweg 13
 3862 WV Nijkerk
 tel: 033-2459743
 e-mail: info@bokkers-catering.nl

**VAN DER GOOT
JUWELIERS**

Familiebedrijf sinds 1921

Uw juwelier voor
 bijzondere sieraden met oog
 voor eerlijke en natuurlijke
 materialen.

Plein 13 in Nijkerk
 033-2451521

Vakmanschap - Service - Kwaliteit

Werkgroepen

Advertenties	Rien Loman	033 - 246 18 54 advertenties@ivn-nijkerk.nl
Boomfeest	Maarten Oosterkamp	06 - 28 84 94 40 boomfeest@ivn-nijkerk.nl
Communicatie en PR	Ruud Verhoef	06 - 50 74 38 18 pr@ivn-nijkerk.nl
Energie Strategie	Arjan van Slooten	06 - 36 38 40 06
Fotowerkgroep	Petra Heidinger	fotowerkgroep@ivn-nijkerk.nl
Gidsen en excursies	Ruud Verhoef	06 - 50 74 38 18 gidsenwerkgroep@ivn-nijkerk.nl
Hoogstambrigade	Rien Loman	06 - 25 08 18 05 hoogstambrigade@ivn-nijkerk.nl
Kraam IVN-Nijkerk	Ruud Verhoef	06 - 50 74 38 18 kraamivn@ivn-nijkerk.nl
Landschapsbeheer	Rien Loman	033 - 246 18 54 landschapsbeheer@ivn-nijkerk.nl
Natuurlijk Proeven	Elly Kuijt	06 - 22 23 28 68 ellykuijt1@solcon.nl
Natuurouders	Arjan van Slooten	natuurouders@ivn-nijkerk.nl
Nieuwsbrief	Herman van Dasselaar en Jorieke Linnenkamp	pr@ivn-nijkerk.nl
Nijkerk Natuurlijk	Egbert Woudenberg	06 - 43 48 39 27 nn@ivn-nijkerk.nl
Planten	Arjan Kalee	plantenwerkgroep@ivn-nijkerk.nl
Scholen	Ruud Verhoef	06 - 50 74 38 18 scholenwerkgroep@ivn-nijkerk.nl
Vogels	Jan Wouda	033 - 844 40 93 vogelwerkgroep@ivn-nijkerk.nl
Website	Ruud van Veenschoten	06 - 81 33 26 28 webmaster@ivn-nijkerk.nl

**VAN
DER
GOOT**

OPTICIENS

EEN KLASSE OP ZICH
EL SWAROVISION, VERREKIJERS MET SUPERIEURE TECHNOLOGIE

IVN leden krijgen 15% korting op aanschaf van verrekijker
of telescoop van Swarovski, Zeiss of Bynolyt.

Plein 15 - Nijkerk

EL
GRENZELOZE
PERFECTIE

SEE THE UNSEEN

SWAROVSKI
OPTIK